

Waarom is het leerschema veranderd als voor  
de vakken? Rond  
1  
2  
3  
4  
5  
6  
7  
8  
9  
10  
11  
12  
13  
14  
15  
16  
17  
18  
19  
20  
21  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30  
31  
32  
33  
34  
35  
36  
37  
38  
39  
40  
41  
42  
43  
44  
45  
46  
47  
48  
49  
50  
51  
52  
53  
54  
55  
56  
57  
58  
59  
60  
61  
62  
63  
64  
65  
66  
67  
68  
69  
70  
71  
72  
73  
74  
75  
76  
77  
78  
79  
80  
81  
82  
83  
84  
85  
86  
87  
88  
89  
90  
91  
92  
93  
94  
95  
96  
97  
98  
99  
100  
101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120  
121  
122  
123  
124  
125  
126  
127  
128  
129  
130  
131  
132  
133  
134  
135  
136  
137  
138  
139  
140  
141  
142  
143  
144  
145  
146  
147  
148  
149  
150  
151  
152  
153  
154  
155  
156  
157  
158  
159  
160  
161  
162  
163  
164  
165  
166  
167  
168  
169  
170  
171  
172  
173  
174  
175  
176  
177  
178  
179  
180  
181  
182  
183  
184  
185  
186  
187  
188  
189  
190  
191  
192  
193  
194  
195  
196  
197  
198  
199  
200  
201  
202  
203  
204  
205  
206  
207  
208  
209  
210  
211  
212  
213  
214  
215  
216  
217  
218  
219  
220  
221  
222  
223  
224  
225  
226  
227  
228  
229  
230  
231  
232  
233  
234  
235  
236  
237  
238  
239  
240  
241  
242  
243  
244  
245  
246  
247  
248  
249  
250  
251  
252  
253  
254  
255  
256  
257  
258  
259  
260  
261  
262  
263  
264  
265  
266  
267  
268  
269  
270  
271  
272  
273  
274  
275  
276  
277  
278  
279  
280  
281  
282  
283  
284  
285  
286  
287  
288  
289  
290  
291  
292  
293  
294  
295  
296  
297  
298  
299  
300  
301  
302  
303  
304  
305  
306  
307  
308  
309  
310  
311  
312  
313  
314  
315  
316  
317  
318  
319  
320  
321  
322  
323  
324  
325  
326  
327  
328  
329  
330  
331  
332  
333  
334  
335  
336  
337  
338  
339  
340  
341  
342  
343  
344  
345  
346  
347  
348  
349  
350  
351  
352  
353  
354  
355  
356  
357  
358  
359  
360  
361  
362  
363  
364  
365  
366  
367  
368  
369  
370  
371  
372  
373  
374  
375  
376  
377  
378  
379  
380  
381  
382  
383  
384  
385  
386  
387  
388  
389  
390  
391  
392  
393  
394  
395  
396  
397  
398  
399  
400  
401  
402  
403  
404  
405  
406  
407  
408  
409  
410  
411  
412  
413  
414  
415  
416  
417  
418  
419  
420  
421  
422  
423  
424  
425  
426  
427  
428  
429  
430  
431  
432  
433  
434  
435  
436  
437  
438  
439  
440  
441  
442  
443  
444  
445  
446  
447  
448  
449  
450  
451  
452  
453  
454  
455  
456  
457  
458  
459  
460  
461  
462  
463  
464  
465  
466  
467  
468  
469  
470  
471  
472  
473  
474  
475  
476  
477  
478  
479  
480  
481  
482  
483  
484  
485  
486  
487  
488  
489  
490  
491  
492  
493  
494  
495  
496  
497  
498  
499  
500  
501  
502  
503  
504  
505  
506  
507  
508  
509  
510  
511  
512  
513  
514  
515  
516  
517  
518  
519  
520  
521  
522  
523  
524  
525  
526  
527  
528  
529  
530  
531  
532  
533  
534  
535  
536  
537  
538  
539  
540  
541  
542  
543  
544  
545  
546  
547  
548  
549  
550  
551  
552  
553  
554  
555  
556  
557  
558  
559  
560  
561  
562  
563  
564  
565  
566  
567  
568  
569  
570  
571  
572  
573  
574  
575  
576  
577  
578  
579  
580  
581  
582  
583  
584  
585  
586  
587  
588  
589  
590  
591  
592  
593  
594  
595  
596  
597  
598  
599  
600  
601  
602  
603  
604  
605  
606  
607  
608  
609  
610  
611  
612  
613  
614  
615  
616  
617  
618  
619  
620  
621  
622  
623  
624  
625  
626  
627  
628  
629  
630  
631  
632  
633  
634  
635  
636  
637  
638  
639  
640  
641  
642  
643  
644  
645  
646  
647  
648  
649  
650  
651  
652  
653  
654  
655  
656  
657  
658  
659  
660  
661  
662  
663  
664  
665  
666  
667  
668  
669  
670  
671  
672  
673  
674  
675  
676  
677  
678  
679  
680  
681  
682  
683  
684  
685  
686  
687  
688  
689  
690  
691  
692  
693  
694  
695  
696  
697  
698  
699  
700  
701  
702  
703  
704  
705  
706  
707  
708  
709  
710  
711  
712  
713  
714  
715  
716  
717  
718  
719  
720  
721  
722  
723  
724  
725  
726  
727  
728  
729  
730  
731  
732  
733  
734  
735  
736  
737  
738  
739  
740  
741  
742  
743  
744  
745  
746  
747  
748  
749  
750  
751  
752  
753  
754  
755  
756  
757  
758  
759  
760  
761  
762  
763  
764  
765  
766  
767  
768  
769  
770  
771  
772  
773  
774  
775  
776  
777  
778  
779  
780  
781  
782  
783  
784  
785  
786  
787  
788  
789  
790  
791  
792  
793  
794  
795  
796  
797  
798  
799  
800  
801  
802  
803  
804  
805  
806  
807  
808  
809  
810  
811  
812  
813  
814  
815  
816  
817  
818  
819  
820  
821  
822  
823  
824  
825  
826  
827  
828  
829  
830  
831  
832  
833  
834  
835  
836  
837  
838  
839  
840  
841  
842  
843  
844  
845  
846  
847  
848  
849  
850  
851  
852  
853  
854  
855  
856  
857  
858  
859  
860  
861  
862  
863  
864  
865  
866  
867  
868  
869  
870  
871  
872  
873  
874  
875  
876  
877  
878  
879  
880  
881  
882  
883  
884  
885  
886  
887  
888  
889  
890  
891  
892  
893  
894  
895  
896  
897  
898  
899  
900  
901  
902  
903  
904  
905  
906  
907  
908  
909  
910  
911  
912  
913  
914  
915  
916  
917  
918  
919  
920  
921  
922  
923  
924  
925  
926  
927  
928  
929  
930  
931  
932  
933  
934  
935  
936  
937  
938  
939  
940  
941  
942  
943  
944  
945  
946  
947  
948  
949  
950  
951  
952  
953  
954  
955  
956  
957  
958  
959  
960  
961  
962  
963  
964  
965  
966  
967  
968  
969  
970  
971  
972  
973  
974  
975  
976  
977  
978  
979  
980  
981  
982  
983  
984  
985  
986  
987  
988  
989  
990  
991  
992  
993  
994  
995  
996  
997  
998  
999  
1000

# Epidemiologisch bulletin

G.G. en G.D., 's-Gravenhage

3/4  
2<sup>e</sup> halfjaar  
1978

Epidemiologisch Bulletin  
G.G. en G.D. 's-Gravenhage

Jaargang 11 nr. 3 en 4  
2<sup>e</sup> half jaar 1978

Inhoud	blz.
- Pediculosis Capitis	2
- Penicilline-resistente gonococcen in Den Haag.	9
- 3 <sup>e</sup> kwartaal 1978	9
- 4 <sup>e</sup> kwartaal 1978	12
- 2 <sup>e</sup> half-jaarlijks verslag 1978	15
- Gegevens Infectieziekten	20
- Gegevens Peilstations	24
- Gegevens betreffende de bestrijding geslachtsziekten	26

## Pediculosis Capitis

De epizoönose pediculosis capitis heeft zich de afgelopen jaren ook onder de Haagse bevolking sterk verbreid. Naar alle waarschijnlijkheid is de opmars van de hoofdluis in de eerste plaats te wijten aan de afgenomen gevoeligheid van de luizen voor het gammexaan bevattende hoofdwater Nourycid. Sinds 1950, het jaar waarin van de hand van Van Everdingen een artikel verscheen over de werkzaamheid van dit door de NV Nourypharma in de handel gebrachte preparaat, was Noury hoofdwater het insecticide dat vrijwel algemeen werd toegepast bij de bestrijding van hoofdluis.

Bij een veldonderzoek op een aantal Haagse scholen dat in 1976 door Blommers werd uitgevoerd bleek dat vele luizen resistent waren voor gammexaan (=lindaan). Het verslappen van de aandacht van ouders, artsen en verpleegkundigen voor deze aandoening is ook één van de redenen waarom de hoofdluis zijn weg naar zoveel hoofden wist te vinden. De immigratie van grote groepen Rijksgenoten uit Suriname en van duizenden gastarbeiders uit landen rondom de Middellandse Zee heeft er mogelijk ook toe bijgedragen dat meer kinderen hinder ondervonden voor hoofdluizen. Vooral de uit Suriname komende Hindoestaanse gezinnen blijken vaak in ernstige mate met deze ectoparasieten besmet te zijn.

### Biologie

De hoofdluis is een insect met een afgeplat lichaam dat verdeeld is in een kop, een borststuk en een uit zeven segmenten bestaand achterlijf. Aan de kop zitten voelsprieten terwijl aan het borststuk drie paar poten zitten die zijn aangepast aan een voortbeweging over haren. De wijfjes met een afmeting van + 3 mm zijn iets groter dan de mannetjes. Hoofdluizen houden zich op vlak boven de hoofdhuid omdat zij de voorkeur hebben voor een warme vochtige donkere omgeving. Zij voeden zich enkele malen per dag met bloed van hun gastheer.

De voortplanting van de luizen gaat het gehele jaar door. Een volwassen wijfje legt na bevrucht te zijn + 6 eieren per dag. Gedurende haar leven bedraagt de totale eiproductie ongeveer honderd.

Bij lichaamstemperatuur komen de eieren als regel na ongeveer 8 dagen uit. De pasgeboren nimfen, niet veel groter dan een neet, voeden zich ook met bloed. De ontwikkeling tot een geslachtsrijpe luis duurt ongeveer anderhalve week. Tijdens deze periode ondergaan de nimfen driemaal een gedaantewisseling.

Een hoofdluisvolk kan met 10 à 15 % per dag toenemen. Toch worden slechts zelden meer dan enkele tientallen luizen op een hoofd gevonden. Kennelijk zijn er factoren werkzaam die de populatiegroei beperken. Krabben en kammen lijken belangrijke oorzaken om de levende have beperkt in aantal te houden. Het is niet bekend of er ook immuniteit tegen pediculosis kan ontstaan. Ook weet men niet in welke mate de luizen op de immuno-allergische reacties van de gastheer reageren.

### Verspreidingspatroon

De gebrekkige voortbeweging van de hoofdluis, die niet kan springen, heeft tot gevolg dat de verspreiding vrijwel uitsluitend tot stand komt door direct contact in het gezin, op scholen en in kleedkamers. Wanneer kinderen samen in één bed slapen kunnen luizen gemakkelijk overlopen. Ook hebben kinderen spelend veel contact met elkaar. De prevalentie van hoofdluis bij kinderen ligt dan ook doorgaans hoger dan bij volwassenen. Het uithoudingsvermogen van een hoofdluis buiten de gastheer is gering. Hij sterft spoedig door uitdroging en temperatuurschommelingen.

Bij de transmissie spelen voorwerpen geen grote rol. Een uitzondering vormen mutsen en sjaals die dicht naast elkaar op kapstokken hangen.

Het is onjuist te stellen dat hoofdluis altijd te wijten is aan onvoldoende lichaamshygiëne. Een goede lichaamsverzorging biedt geen waarborg om van luizen verschoond te blijven. Hoewel hoofdluis het gehele jaar voorkomt is er na de zomervakanties vaak een toename van het aantal konstateringen.

Over het verband tussen haardracht en hoofdluis zijn de meningen verdeeld. Het is logisch dat lege neten in lang haar veel langer aanwezig blijven. Alleen wanneer het haar wordt "gemillimeterd" wordt het voor de hoofdluis onmogelijk zich te handhaven. Wat betreft het verspreidingspatroon kan tenslotte nog worden meegedeeld dat over het algemeen meer meisjes dan jongens met hoofdluis zijn besmet en dat in minder bevoorrechte milieus het percentage besmette personen veel groter is dan in meer welgestelde milieus

### Diagnostiek

De diagnose pediculosis capitis wordt gesteld bij het zien van neten en luizen. De onderzoeksmethodiek is eenvoudig. Het betreft een diagnose à vue.

De neten, ovale eieren + 0,8 mm lang, zitten stevig vastgekit aan de haren. Zij zijn aan de bovenkant voorzien van een poreus dekseltje dat bij het uitkomen van de nimf open gaat. De kleur van de neten kan variëren van grijswit tot bijna zwart. Neten worden vooral in de nekharen, in de haren rondom de oren en onder de pony aangetroffen. De verse neten bevinden zich vlak boven de hoofdhuid. Als de nimfen zijn uitgekomen blijven de eierschalen aan de haren vastzitten. Deze met lucht gevulde omhulseltjes springen duidelijker in het oog dan de verse neten. Naarmate het haar groeit raken de doppen verder van de hoofdhuid verwijderd. Neten die meer dan 1 cm boven de hoofdhuid zitten zijn leeg of dood. Na een infestatie kan het maanden duren voordat alle oude neten met het haarknippen zijn verdwenen.

Inspektie op neten alleen kan dus gemakkelijk tot vals-positieve diagnoses leiden. Neten zijn gemakkelijk te onderscheiden van de grijswitte schilfertjes van roos (pityriasis simplex=seborrhoea sicca). De rooschilfertjes hebben in tegenstelling tot neten niet allemaal dezelfde vorm, terwijl zij bovendien onderling aanzienlijk in grootte verschillen, anders van consistentie zijn (wat vettiger) en maar losjes aan de haren kleven. Rooschilffers en neten komen overigens dikwijls gecombineerd voor. Ook het onderscheid tussen neten en schilffers die voorkomen bij psoriasis, eczema seborrhoicum en ichthyosis levert geen moeilijkheden op. Wel komt het voor dat de grijze aan de haren vastgehechte verpulverde haarlakdeeltjes, die in grote getale worden gevonden bij meisjes en jongens die geregeld haarlak op het haar spuiten, bij vergissing voor neten worden aangezien. Bij uitzondering ziet men neten van de pediculus capitis in de wenkbrauwen, aan de wimpers en in baard- en okselharen.

De levende have, die men kan onderscheiden in nimfen en adulte vrouwelijke en manlijke insecten, varieert in grootte van een speldeknop tot een luciferkop. Vermeldenswaard is dat luizen een schutkleur kunnen aannemen. De kleur varieert van egaal zandkleurig tot bijna zwart.

Pediculosis capitis is niet moeilijk te diagnosticeren. Wel moet de onderzoeker goede ogen hebben. Niet gecorrigeerde presbyopen zien vele neten over het hoofd. Het behoeft geen betoog dat ook een goede voorlichting een factor van betekenis is. Wanneer bij een lid van een gezin hoofdluis is vastgesteld dienen alle gezinsleden nauwkeurig te worden nagekeken.

Hinderlijke jeuk is vaak een symptoom van hoofdluis. De jeuk ontstaat door het steken en de reacties van de huid hierop. Bij een eerste infestatie treedt de jeuk pas na 10 tot 14 dagen, waardoor de luis in de beginperiode na de besmetting zich ongehinderd kan voortplanten.

Kinderen die permanent onder de luizen zitten worden ongevoelig voor de luizensteek, zodat zij weinig of geen last hebben van jeuk.

## Complicaties

Jeuk geeft aanleiding tot krabben waardoor exoriaties, erythemen en infecties kunnen ontstaan. Kleine krabwondjes met een rode hof ziet men nogal eens in de nek en achter de oren. Impetiginisaties en folliculitiden zijn zeldzaam geworden. Bij sterke verluizing zag men in vroegere tijden nogal eens kinderen met een stinkend onontwarbaar kluwen van haren, neten, luizenfaeces en ingedroogd serum, de z.g. plica polonica of Poolse vlecht.

Vaak ontstond er tevens een polyadenitis cervicalis. De secundaire infecties bij pediculosis capitis dient men te onderscheiden van de schimmelziekten van het behaarde hoofd. Bij favus, gekenmerkt door strogele scutulae en bij trichofytie en microsporie kunnen de haren ook gekoekt zijn en er bestoven uitzien als gevolg van een zemelachtige schilfering.

## Behandeling

Zoals reeds vermeld is de bruikbaarheid van het insecticide gammexaan zeer dubieus geworden. De resistentie van vele hoofdluizen tegen gammexaan werd voor het eerst aangetoond door Maunder in Engeland. Recente onderzoeken in het Laboratorium voor Parasitologie te Leiden wezen uit dat ook in Nederland een aanzienlijk percentage van de luizen niet meer door gammexaan wordt gedood. In Engeland werd in 1971 een nieuw preparaat op malathion basis geïntroduceerd, prioderm lotion (0,5 % actieve stof).

Malathion behoort tot de insecticiden met een cholinesteraseremmende werking. Sedert medio 1977 is het malathion bevattende prioderm ook in Nederland verkrijgbaar in flacons van 55 ml. Ziekenfondsverzekerden kunnen dit middel op kosten van het ziekenfonds verkrijgen. Ten onzent toonden Blommers en Van der Kaay aan dat één enkele behandeling met prioderm lotion in de meeste gevallen afdoende is om een kind van hoofdluis te bevrijden. Het haar en de hoofdhuid moeten goed met de lotion worden bevochtigd. Hiervoor is 10 à 20 cc prioderm nodig.

Tijdens de behandeling, die bij voorkeur boven een wastafel dient te worden uitgevoerd, moeten de ogen van de patient goed worden beschermd met een handdoek. Na een behandeling mag het haar de eerste 12 uur niet worden gewassen. De behandeling dient bij voorkeur in het gezin plaats te vinden, terwijl alle besmette gezinsleden tegelijkertijd moeten worden behandeld. Een halfslachtig gezinsbehandeling geeft aanleiding tot recidieven. Omdat het niet absoluut zeker is dat malathion altijd alle neten doodt is een tweede behandeling 7 tot 8 dagen na de eerste aan te bevelen.

Malathion gaat met het haar een binding aan waardoor er een residuale werking wordt uitgeoefend. Hoe lang deze bescherming tegen overlopers effectief is valt moeilijk te zeggen, maar de indruk bestaat dat dit minstens 4 weken is. De toxiciteit van malathion voor de mens steekt gunstig af bij die van gammexaan. Wel hebben malathion preparaten het nadeel dat zij een nogal onaangename geur verspreiden. Een behandeling met prioderm geeft soms aanleiding tot een tijdelijke toename van roos.

Behandeling met de petroleumkap moet wegens het risico van brandwonden ernstig worden ontraden. Bij deze behandeling, die vroeger veelvuldig werd toegepast, werd een afsluitend kapverband aangelegd waardoor de haren met de luizen en neten gedurende geruime tijd met petroleum werden doordrenkt. Bij de bestrijding van hoofdluis dient niet de nadruk te worden gelegd op het (profylactisch) gebruik van insecticiden maar op de regelmatige inspectie indien mogelijk met gebruik van de stofkam. Met de stofkam, een zwarte van kunststof, kan pediculosis worden bestreden. Zeker bij een lichte infestatie is het mogelijk om met uitsluitend gebruik van een stofkam het hoofd vrij te krijgen van luizen wanneer men elke dag goed kamt gedurende tenminste tien dagen. Met de stofkam kunnen geen neten worden verwijderd. Hiervoor is een zg. Nisskakam nodig, een zware metalen kam met goed aaneensluitende tanden. Gebruiksaanwijzingen voor de Nisskakam zijn bij de schoolartsencentra verkrijgbaar. Ook worden daar Nisskakammen tegen inkoop prijs verkocht.



Bij de voorlichting aan patienten kan de hoofdluisfolder van de Geneeskundige Hoofdinspectie goede diensten bewijzen. Deze folder is gratis verkrijgbaar bij het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, Stafafdeling Externe Betrekkingen, Postbus 439, 2260 AK Leidschendam. Het verdient aanbeveling moeders te adviseren de kinderen eenmaal per week op hoofdluis na te kijken, het liefst met gebruik van de stofkam.

### Literatuur

Blommers, L.H., M. van Lennep & H.J. van der Kaay. Gammexaan en malathion bij de behandeling van pediculosis capitis. Ned. T. Geneesk. 122 (1978) 664-8

Everdingen, W.A.G. Van Bestrijding van de hoofdluis. Ned. T. Geneesk. 94 (1950) 2640-4

Maunder, J.W. Use of malathion in the treatment of lousy children. Commun. Med. 126 (1971b) 145-7

Dr. A.H. Bergink.

## Penicilline-resistente gonococcen in Den Haag.

Uit Rotterdam kregen wij bericht dat daar patiënten in december j.l. zijn behandeld, die met een beta-lactamase producerende gonococcenstam werden besmet door vrouwen in een sex-club in het centrum van Den Haag.

Wij kunnen dus in de toekomst, waarschijnlijk echter sporadisch, gevallen van gonorrhoea verwachten, die resistent zijn tegen peniciline behandeling.

Van de zijde van de Wereldgezondheidsorganisatie is er ook op gewezen dat beta-lactamase producerende gonococcenstammen slechts "enkele generaties" in Europa en de U.S.A. lijken te bestaan, vandaar dat het in de lijn der verwachting ligt dat er sporadisch gonorrhoeïsche urethriden zullen verschijnen, die penicilline-resistent zijn.

### 3e kwartaal 1978

#### Salmonella typhi ofwel typhoidea

Er werd één geval van salmonella typhi gemeld. Het betrof een Indonesische man op doorreis naar Zweden, die wegens ernstige ziekte verschijnselen werd opgenomen in één van de Haagse ziekenhuizen.

#### Paratyphus A

Er werden twee gevallen van paratyphus A gemeld.

Patiënt A : een uit Indonesië afkomstige man (27 jaar), in Nederland studierend, werd ziek, 2 weken na een 14-daags verblijf bij de familie in Indonesië.

Aanvankelijk dacht de huisarts aan een "griep". Na 3 dagen hoge koorts begon de diarree. Op de 9e dag volgde opname in één van de ziekenhuizen waar paratyphus werd vastgesteld.

Patiënt B: een 22-jarige man werd tijdens een rondreis door Egypte ziek. Hij had aanvankelijk matige diarree die echter na thuiskomst verergerde.

Patiënt viel steeds flauw, de waarnemend huisarts kwam niet, patiënt ging naar het spreekuur, hem werd een recept voor opium druppels verstrekt.

De diarree stopte, de jonge man kreeg een opgezette buik, ging toch maar weer aan het werk. Hij kreeg twee weken na de eerste verschijnselen hoofdpijn en hoge temperatuur. De huisarts schreef antibiotica voor, de temperatuur zakte niet waarna patiënt werd opgenomen in één van de ziekenhuizen. Ook hier werd paratyphus vastgesteld.

### Paratyphus B

Er werden twee gevallen van paratyphus B aangegeven.

Patiënte A: een 32 jarige vrouw liep al maanden met buikklachten rond, tijdens opname op de gynaecologische afdeling in één van de ziekenhuizen werd, min of meer op verzoek van de patiënte zelf, een faeces kweek in gezet.

De kweek bleek positief te zijn: paratyphus B.

Mogelijke bron is de vader van patiënte, afkomstig uit Joegoslavië, die gedurende de zomermaanden bij de familie logeerde.

Patiënte B: een 7-jarig Turks meisje werd in het kinderziekenhuis opgenomen met hoge temperatuur, zij werd toenemend apatisch en klaagde over hoofdpijn en buikpijn.

Diagnose paratyphus B.

De bovenstaande verschijnselen openbaarden zich ongeveer 10 dagen na terugkeer uit Turkije. De familie verbleef daar van 1-8-'78 tot 1-9-'78. Van de tien gezinsleden/ contacten werd de faeces bij controle negatief bevonden.

### Andere salmonellosen

Het aantal aangegeven gevallen van salmonellosen bedroeg 72.

Bij de "toevallig gevonden" salmonellosen waren 3 personen die "positief" bleken te zijn bij routine controle in verband met werkzaamheden in de sector "voedselbereiding".

De volgende sero-typen werden gevonden:

Salmonella type	aange- geven	niet aangegeven contacten en/of toevallig ge- vonden
salmonella agona	1	
salmonella braenderup		1
salmonella brandenburg	4	
salmonella derby 5-	2	
salmonella eimsbuettel		4
salmonella emeh	1	
salmonella enteritidis	2	
salmonella havana	1	
salmonella infantis	2	1
salmonella london	1	
salmonella montevideo	1	1
salmonella muenchen	1	
salmonella ohio		1
salmonella panama	11	2
salmonella tahoradi	1	
salmonella tennessee	1	
salmonella typhi murium	40	8
salmonella typhi murium variatie copenhagen	1	
salmonella wien		1
salmonella gr.B 1e fase B 2e fase niet aantoonbaar	1	
salmonella gr. B 1e fase D 2e fase niet aantoonbaar	1	
menginfectie salmonella panama salmonella typhi murium		1
totaal	72	20

### Dysenteria bacillaris

Er werden 10 gevallen van bacillaire dysenterie gemeld t.w. 8 x shigella sonnei en 2x shigella flexneri. Acht patiënten werden tijdens een reis in het buitenland besmet.

### Hepatitis A (hepatitis infectiosa)

Het aantal aangegeven gevallen van hepatitis A bedroeg 10.

### Hepatitis B (serum hepatitis)

Er werden slechts vier gevallen van hepatitis B gemeld.

Bij één patiënt was de bron duidelijk. Het betrof een Turkse man wiens zoontje in mei 1977 hepatitis B doormaakte.

Toendertijd werd bij de ouders bloedonderzoek verricht van beiden was de HBs ag positief.

## 4e kwartaal 1978

### Salmonella typhi ofwel febris typhoidea

Er werden twee gevallen van salmonella typhi gemeld.

De eerste patiënt een 49-jarige vrouw werd tijdens een vakantie in Spanje besmet.

De tweede patiënt een 17-jarige marokkaanse man werd binnen 14 dagen na terugkomst van een vakantie in zijn vaderland ziek.

In beide gevallen was opname in een ziekenhuis noodzakelijk.

Van de gezinscontacten werd de faeces bij controle negatief bevonden.

### Salmonella paratyphi B

Er werd één geval van paratyphus B gemeld. Het betrof een 21-jarige marokkaanse vrouw die één week na terugkeer uit Marokko, waar zij ruim 2½ maand verbleef moest worden opgenomen in één van de Haagse ziekenhuizen. Uit het bloed werd salmonella paratyphi B gekweekt, faagtype ontypeerbaar.

### Aandere salmonellosen

In het vierde kwartaal werden 58 gevallen van andere salmonellosen gemeld.

De volgende sero-typen werden gevonden:

salmonella type	aange- geven	niet aangegeven contacten en/of toevallig ge- vonden
salmonella agona	1	
salmonella braenderup	2	3
salmonella brandenburg		1
salmonella bovis morbificans	1	
salmonella enteritidis	4	
salmonella gold coast	1	
salmonella hadar	2	5
salmonella infantis	2	
salmonella livingstone	1	
salmonella london		1
salmonella lucup	1-le isolatie	
	Nederland bij de mens	
salmonella ohio	1	1
salmonella orion	1	
salmonella panama	10	1
salmonella schwarzengrund	1	
salmonella senftenberg	1	
salmonella takoradi	1	
salmonella typhi murium	24	7
salmonella typhi murium variatie copenhagen	1	
salmonella wien	2	
salmonella gr.C 1e fase ch. 2e fase niet aantoonbaar	1	
	<hr/>	<hr/>
	58	19

Van de 19 niet aangegeven positieve salmonellosen werd bij 14 contact personen een positieve faeces kweek gevonden.

Vijf personen bleken "positief" te zijn bij routine faeces controle in verband met werkzaamheden in de sector voedselbereiding (toevallig gevonden).

### Dysenteria bacillaris

Vier gevallen van bacillaire dysenterie werden gemeld en wel 3x shigella flexneri en 1x shigella sonnei.

Drie personen werden in het buitenland besmet, bij de vierde bleef de bron onduidelijk.

### Hepatitis A

Het aantal aangegeven gevallen van hepatitis A bedroeg 15.

In twee gezinnen van buitenlandse werknemers waarvan kinderen met ziekteverschijnselen werden opgenomen in het kindziekenhuis, bleek een jonger kind ook hepatitis doorgemaakt te hebben, deze werd echter niet aangegeven (missed cases).

### Hepatitis B

Er werd bij 13 personen hepatitis B vastgesteld.

In twee gevallen was er sprake van een contact besmetting res. de echtgenote van een patiënt die in augustus de ziekte doormaakte en een man wiens partner een bekende draagster is (HBS ag positief na druggebruik).

In de overige gevallen was bij twee patienten sprake van bloedtransfusie en laboratorium bezoeken i.v.b. met regelmatig terugkerend bloedonderzoek. Verder één druggebruiker, zes personen zijn afkomstig uit landen waar hepatitis B veel voorkomt.

Bij twee patienten bleef de bron onduidelijk.

## 2e half-jaarlijks verslag 1978

### Rubella:

slechts 12 gevallen werden in deze periode aangegeven.  
244 H.A.R. testen werden verricht waarvan er 18 negatief waren.

Uit de randgemeenten (Zoetermeer - Leidschendam - Nootdorp - Voorburg - Rijswijk en het Westland) meldden zich opvallend veel cliënten voor een bloedonderzoek met name 105 personen.

Aan 76 personen werd een ervevax injectie (anti-rubella vaccinatie) gegeven.

4 vrouwen die gravida waren maakten een rubella door.  
Enige gegevens over hen als volgt:

geval A: geb.: 8-9-49                      l.m. 28-5-78  
          exantheem 17-6-78  
          10-7-78 H.I. test                1:128  
          10-7-78 I.G.M. test          negatief  
          21-7-78 spontane abortus

geval B: geb.: 9-7-54                      l.m. 5-12-77  
          exantheem 20-6-78 (28e zwangerschapsweek)  
          22-6-78 H.A.R. test + I.G.M. test positief  
          H.A.R. test in het prille begin van de zwangerschap was negatief.  
          Patiënte is naar het buitenland vertrokken zodat een follow-up registratie niet mogelijk is geweest.

geval C: geb.: 15-10-48                    l.m. 28-5-78  
          exantheem 26-6-78, nadat haar oudste zoon op 10-6-78 rubella doormaakte en haar jongste kind ook op 26-6-78 een exantheem vertoonde.  
          Op 7-7-78 H.A.R. test          1:512  
          Op 20-7-78 H.A.R. test + I.G.M. test. Beiden positief 4-8-78 abortus provocatus.



geval D: geb. 26-9-46 1.m. 6-11-78  
 exantheem 24-11-78 nadat haar zoon op 8-11-78  
 een rubella had doorgemaakt.  
 29-11-78 H.A.R. test 1:32  
 C.B.R. test 1: 4  
 14-12-78 2e C.B.R. test 1:128 I.G.M. test  
 abortus provocatus positief

Overzicht exanthematische ziekten:

Rubella	5 uit randgemeenten 5 dubieuze gevallen
Roodvonk	10
Waterpokken	2 / 1 geval waren pokjes geïnfecteerd.
Impetigo	2
Exantheem subitum	6
Erythema infectiosa	2
Allergie	1 / waarschijnlijk geneesmiddelen
Mazelen	1 / a-typisch geval uit de tropen afkomstig
Ondefinieerbaar exantheem	1
Enterovirus	1 / echovirus uit faeces gekweekt 3 / zeer waarschijnlijk enterovirus

Impetigo: meisje van 15 jaar moest opgenomen worden in een ziekenhuis i.v.m. een uitgebreid impetigo op haar lichaam.  
 Ook haar vriend + gezinsleden moesten behandeld worden.

A-typisch mazelen: constateerden we bij een surinaams meisje geb. 22-12-77, dat in de West was geweest en aldaar besmet was.

Tijdens de polio-epidemie in den lande werd een geval gerapporteerd in Den Haag, dat verdacht veel leek op een poliomyelitis. Na neurologisch onderzoek in een ziekenhuis werd het syndroom van Guillain-Barré gediagnostiseerd.

Parotitis? Klinisch vrij duidelijk doch serologisch onderzoek was negatief. Was er hier dus toch sprake van een gewone halsklierontsteking?

Haem. streptococcen:

13 keeluitstrijken met 8 positieve kweken, hoofdzakelijk verspreid in één kleuterklas waar meerdere gevallen van roodvonk werden gemeld.

Onderzoek op mogelijke dragers bleek zeer zinvol te zijn geweest.

Malaria Tropica: opgedaan tijdens een verblijf van één uur op een Afrikaans vliegveld.

In één der Haagse ziekenhuizen was opgenomen een 30-jarige vrouw, die lijdende was aan malaria tropica (plasmodium falciparum). De patiënte, een Cileense, had samen met haar twee kinderen een vliegreis gemaakt van Santiago de Chile via Buenos Aires, Rio de Janeiro en Monrovia naar Amsterdam. Ongeveer acht dagen na de vliegtocht werd ze ziek met hoge koorts en braken. Tenslotte is in het ziekenhuis de diagnose malaria tropica gesteld en adequate therapie ingesteld. Bij een gesprek dat wij met haar hadden, nadat zij het ziekenhuis verlaten had, bleek dat het vliegtuig gedurende de nacht één uur op het vliegveld van Monrovia had gestaan. De passagiers was verzocht het vliegtuig niet te verlaten wegens gezondheidsredenen.

Patiënte had aan dit verzoek voldaan en was met haar twee kinderen aan boord gebleven. Wel hadden de deuren opengestaan, patiëntes stoel was niet ver van één van de deuren geweest.

Ze had niet gemerkt dat zij door een muskiet werd gestoken, wel had ze later een bultje op haar arm geconstateerd. De kinderen zijn volkomen gezond gebleven.

Scabies: In 2 sociaal-zwakke gezinnen werden 3 gevallen van scabies gemeld.

Morbus Hansen: 8 gevallen

1 nieuw geval: betreft een man geb. 2-9-30. In 1975 uit Suriname naar Nederland gekomen.

In Suriname klachtenloos geweest. Begin 1978 plekje op de rug. Men dacht aan ringworm. Ondanks behandeling uitbreiding. Uiteindelijk proefexcisie, positief resultaat. Med: rifadin + DDS.

2e geval: vrouw geb. 9-8-16. In 1973 uit Suriname naar Nederland gekomen. In 1975 op vakantie naar Suriname aldaar een plek op het been ontdekt en onder behandeling gegaan. Med. DDS. Terug in Holland. Med. gestaakt. In 1977 naar Amsterdam. Nu weer DDS voorgeschreven gekregen.

3e geval: man geb. 4-9-44 en zoon van geval 2. Sinds 1971 uit Suriname in Nederland. In 1958 eerste verschijnselen gehad. Kreeg DDS tabletten t/m 1964. Gedurende 1 jaar geen med.

Daarna Morbus Hansen weer actief, veel zenuwpijnen. Ging een half jaar in quarantaine in Suriname. Tobben tussen 1969-1972.

Heden toestand met medicijnen zeer stationair.

4e en 5e geval: betreft moeder geb. 25-10-40 en dochter geb. 25-5-62 beiden uit Suriname. Moeder sinds 1975 in Nederland, dochter sinds 1978 in Nederland. Moeder 10 jaar. klachten. Nooit arts geraadpleegd, vooral gevoelloosheid rechter been. Nooit medicijnen gehad.

Dochter moest om dezelfde redenen naar arts, daarom ging moeder mee. Op 7-jarige leeftijd had dochter al klachten en was ook onder behandeling in Suriname en kreeg medicijnen. Bij beiden werd in Amsterdam proefexcisie gedaan, medicijn gebruik zal nog nader besproken worden

6e geval: vrouw geb. 5-11-21. Sinds 1975 uit Suriname in Holland aangekomen. Werd in Holland suikerpatiënte onderging eveneens een oogoperatie. Daarna kreeg ze "huidplekken" boven het geopereerde oog. Zo ook op arm en rug. Na proefexcisie bleek zij lijdende te zijn aan Morbus Hansen van het Borderline type (zal wel oud geval zijn). Haar kleindochter wonende in hetzelfde huis is het

7e geval: geb. 14-4-58. Sinds 1973 uit Suriname naar Nederland gekomen. In Suriname al 3 jaar onder behandeling geweest met af en toe medicijnen. In Holland werd het proces weer actief. Patiënte werd als bejaardenverzorgster afgekeurd. Krijgt wel medicijnen.

8e geval: Man geb.: 5-6-10. Sinds 1974 uit Suriname naar Nederland gekomen. Sinds 1973 lijdende aan Morbus Hansen. Bleef altijd onder behandeling. Heeft uitvals verschijnselen aan rechter arm en rechter hand. Sinds 1 jaar is het proces weer actief ondanks de medicijnen. Krijgt DDS en Lamprene. Alle lepra patiënten blijven onder controle.

Overzicht aangegeven gevallen van infectieziekten over de maanden Juli-Augustus-September 1978, naar leeftijd en geslacht.

ZIEKTEN	0 - 1		2 - 4		5 - 13		14 - 19		20 - 39		40 - 49		50 - 65		66 -		totaal		totaal	opgeom.	
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m + v		
Andere Salmonellosen	7	13	6	5	4	6		1	5	6	6	2	1	4	2	4	31	41	72	27	
Rubella			2	2	1	3		1		2							3	8	11	-	
Hepatitis Infectiosa			1		1	1	1	2	2	1					1		6	4	10	1	
Serum Hepatitis								1	2		1						3	1	4	2	2x inr.
Paratyfus A									2								2		2	2	
Paratyfus B						1				1								2	2	2	
Dysenteria Bacillaris	1				1	2	1		2	3							5	5	10	3	
Tyfus									1								1		1	1	
Lepra														1				1	1	1	
Scabies										1								1	1	-	
TOTAAL	8	13	9	7	7	13	2	5	14	14	7	2	1	5	3	4	51	63	114	39	2

Overzicht aangegeven gevallen van infectieziekten over de maanden oktober-november-december 1978, naar leeftijd en geslacht.

ZIEKTEN	0 - 1		2 - 4		5 - 13		14 - 19		20 - 39		40 - 49		50 - 65		66 -		totaal		totaal	opgenom.	onbek.	
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m + v		m	v
Andere Salmonellosen	11	3	3	2	2	5	4	1	5	6	2	-	3	2	4	5	34	24	58	26		
Rubella					1												1		1			
Hepatitis Infectiosa			1	2	1	2			2	4	1		1	1			6	9	15	9		
Serum Hepatitis					1	1			5	3	1		1		1		7	6	13	8		
Dysenteria Bacillaris					1				1	1	1						3	1	4	2		
Scabies							1	1									1	1	2			
Paratyfus B										1								1	1	1		
Psittacosis													1					1	1	1		
Typhoid Fever							1					1					1	1	2	2		
Lepra								1	1	2	1			1	1		3	4	7			
Malaria										1								1	1	1		
TOTAAL	11	3	4	4	6	8	6	3	14	18	6	1	3	6	6	6	56	49	105	50	-	-

Niet nominaal aangegeven infectieziekten (Groep C) over de maanden juli-augustus-september 1978, naar leeftijd en geslacht.

ZIEKTEN	0 - 4		5 - 9		10 - 14		15 - 19		20 - 29		30 - 39		40 - 49		50 - 64		65 -		totaal		totaal
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m + v
Scarlatina		6	5	1															5	7	12
Gonorrhoe							4	4	51	25	36	9	13	2	4	3			108	43	151
Lues									2		3								5		5
Parotitis epidemica			2	1												1			2	2	4
Taeniasis																		1		1	1
TOTAAL		6	7	2	-	-	4	4	53	25	39	9	13	2	4	4		1	120	53	173

Niet nominaal aangegeven infectieziekten (Groep C) over de maanden oktober-november-december 1978, naar leeftijd en geslacht.

ZIEKTEN	0 - 4		5 - 9		10 - 14		15 - 19		20 - 29		30 - 39		40 - 49		50 - 64		65 -		totaal		totaal	
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m + v	
Scarlatina	4	9	7	5		1		1												11	16	27
Gonorrhoea							6	16	78	45	64	12	19	3	10		1			178	76	254
Lues								1	3	1	3									6	2	8
Ulcus Molle									1				1							2		2
Taeniasis																		1			1	1
Parotitis epidemica		1	1																	1	1	2
TOTAAL	4	10	8	5	-	1	6	18	82	46	67	12	20	3	10	-	1	1	198	96	294	



Overzicht Peilstationonderzoek over de maanden Juli - Augustus - September 1978, naar leeftijd en geslacht.

ZIEKIEN	0 - 4		5 - 9		10 - 14		15 - 19		20 - 29		30 - 39		40 - 49		50 - 64		65 -		totaal		totaal	onbekend		
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m + v	m	v	
Morbilli	1			4																1	4	5		
Varicella	9	7	6	8		1	2	2	1											18	18	36		
Herpes Zoster		1	1	1		1	1	1			1	1		1	6	8	5	4	14	18	32			
Parotitis epidemica	5		3							2		1								8	3	11		
Influenza	1	2	2	1			2	1	6		2	1	1		2	1		2	16	8	24			
Scarlatina	1	1		1																1	2	3		
Ziekte van Pfeiffer	1							1	3											4	1	5		
Niet nader te bepalen Exantheem	5	6	4		1	1		1												10	8	18		
Gastro- Enteritis	8	6	11	6	3	3	15	8	14	15	11	3	5	6	6	8	2	13	80	73	153			
Gonorrhoe							2	1	4	1	2	1	1		1	1				10	4	14		
Lues							1													1		1		
Vraag v. Pat. heb ik gesl. ziekte?							1	2	12	1	4		1				1			19	3	22		
TOTAAL	31	23	27	21	9	6	24	17	30	19	20	7	8	7	15	13	8	24	182	142	324			

Overzicht Peilstationonderzoek over de maanden Oktober - November - December 1978, naar leeftijd en geslacht

ZIEKTEN	0 - 4		5 - 9		10 - 14		15 - 19		20 - 29		30 - 39		40 - 49		50 - 64		65 -		totaal		totaal		onbekend	
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m + v	m	v	
Morbilli																								
Varicella	1	5	6	6				1												7	12	19		
Herpes Zoster		1					3	3	2	1	1	3		3	3	6	3	8	12	25	37			
Parotitis Epidemica			2	2	1				2	1									4	4	8			
Influenza	3	2	14	5	15	6	6	15	21	27	8	7	9	7	8	7	9	9	119	111	230	26	26	
Scarlatina	4	1	5	1			1												10	2	12			
Ziekte van Pfeiffer			1	2	2			4	6	3			1						10	9	19			
Niet nader te bepalen Exantheem	4	4	3	1	1				3	1		3		1		1			11	11	22			
Gastro- Enteritis	10	7	4	9	4	8	13	8	12	18	4	8	4	7	5	6	6	6	62	77	139			
Gonorrhoe							1	1	5	2	3	1			1				10	4	14			
Lues									1				1						2		2			
Vraag v. pat. heb ik gesl. ziekte ?							2	1	9	4	3	1	3			1			17	7	24			
TOTAAL	22	20	35	26	23	14	26	33	59	58	20	23	18	18	17	21	18	23	264	262	526	26	26	

VERENIGING INTERKRUIS

ZUID-HOLLAND

afd. geslachtsziektenbestrijding

Overzicht 2<sup>e</sup> kwartaal 1978

AANMELDING	DIAGNOSE					NATIONALITEIT PLAATS VAN BESMETTING																
	lues		gonorrhoe		andere gesl.z.		onbesmet		onbekend		elders		onbekend									
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	ned.	buit.	rayon	in Ned.	buitenl.	m	v					
onbekend				1							1							1				
eigen initiatief																						
via distr.verpl.																						
via huisarts	1	1	6	7							6	6	1	2	5	6		1	1	2		
via specialist	6	1	1						1		3	2	4		6	2				1		
via G.G.en G.D.																						
via polikliniek		1							1		1		1					1	1			
via kontakt																						
via anderen			1	2					1		4	1	3	5	1	2						
TOTAAL	7	3	8	10				1	1	5	10	13	6	6	11	13		2	3	1	2	3

LEEFTIJDGROEPEN

AANMELDING	0 - 14		15 - 19		20 - 24		25 - 29		30 - 34		35 - 44		45 - 54		55 - 64		65 en ouder		onbekend		
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	
onbekend																					1
eigen initiatief																					
via distr.verpl.																					
via huisarts					1	1		1			1										5 6
via specialist							1		1				1								5 1
via G.G.en G.D.																					
via polikliniek							1	1													
via anderen				1				1	1	3											2
TOTAAL			1	1	1	2	3	2	3	1			1								10 10

- 64 personen vroegen telefonisch om inlichtingen en werden doorverwezen naar huisarts, specialist of polikliniek.

's-Gravenhage, 22 augustus 1978

kp.

VERENIGING INTERKRUIS  
ZUID-HOLLAND

afd. geslachtsziektenbestrijding

Overzicht 3<sup>e</sup> kwartaal 1978

AANMELDING	DIAGNOSE					NATIONALITEIT PLAATS VAN BESMETTING											
	lues		gonorrhoe		andere gesl.z.		onbesmet		onbekend		ned.	buit.	rayon	elders in Ned.	buitenl.	onbekend	
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	
onbekend																	
eigen initiatief					1					1			1				
via distr.verpl.					1					1			1				
via huisarts			1								1					1	
via specialist								1		1				1			
via G.G.en G.D.																	
via polikliniek	3		2	2			2			5	1	2	1	3	1	4	1
via kontakt																	
via anderen					1	1		1	2	1	2	2	1	1	2	1	
TOTAAL	3		3	2	1	1	4	1	3	9	3	5	1	6	2	7	2

LEEFTIJDGROEPEN

AANMELDING	0 - 14		15 - 19		20 - 24		25 - 29		30 - 34		35 - 44		45 - 54		55 - 64		65 en ouder		onbekend	
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v
onbekend																				
eigen initiatief											1									
via distr.verpl.									1											
via huisarts																				1
via specialist																				1
via G.G.en G.D.																				
via polikliniek					2	3			1		1									2
via anderen					1	1	1					1								1
TOTAAL					1	2	4	1	2		2	1								5

- 81 personen vroegen telefonisch om inlichtingen en werden doorverwezen naar huisarts, specialist of polikliniek.

's-Gravenhage, 3 november 1978

kp